

Svěřenský fond je možné využít i k investování například do komodit a nemovitostí.

FOTO: HN – MATEJ SLÁVIK

Svěřenský fond jako nástroj pro investování

Není to tak dávno, co byl do české legislativy včleněn staronový institut takzvaného svěřenského fondu. Lze jej mimo jiné využít i jako právního nástroje pro investování. Jaké jsou jeho výhody a nevýhody?

■ Aleš Eppinger ■

Svěřenský fond je zvláštní forma sdružení majetku bez právní osobnosti (subjektivity), který zřizovatel vyčlení ze svého majetku a svěří správci. Ten se svěřenými prostředky hospodáří buď ve prospěch samotného zřizovatele, nebo jakékoli třetí osoby (beneficienta/obmyšleného). Zákon přitom umožňuje, aby správcem byl za určitých podmínek i sám zakladatel.

Vznik svěřenského fondu je i přes nutnost několika formálních kroků velmi jednoduchý. V principu je pouze nutné, aby zřizovatel u notáře sepsal zakladatelský dokument – statut ve formě notářského zápisu – a aby se správce fondu ujal své funkce. Při založení svěřenského fondu na rozdíl od obchodní korporace se nemusí platit „základní kapitál“ a podobně. Fond se (prozatím) ani nikam nezapisuje, pouze se musí registrovat na speciálně příslušném Finančním úřadu pro Prahu 7, a to s celostátní působností (tedy ať byl založen v Praze či například v Břeclavi).

Jak fond funguje

Kouzlo svěřenských fondů spočívá především v unikátní koncepci oddělení formálního a ekonomického vlastnictví k věcem (movitým i nemovitým, hmotným i nehmotným, právům či jiným majetkovým hodnotám) vyčleněným do fondu. Základním principem je tedy jasné oddělení for-

málního vlastnictví, které zaniká (majetek ve svěřenském fondu skutečně nikomu právně nepatří!) od vlastnictví ekonomického (práva majetek užívat, požívat jeho plody a užítky). Oddělení formálního a ekonomického vlastnictví je však zásadně dočasné a vztahuje se na dobu, po kterou se majetek nachází ve fondu. Po vyčlenění majetku ve svěřenském fondu se jeho benefici-entovi/obmyšlenému „obnovuje“ i formální vlastnické právo, jako by předtím k jeho „dočasnému vymizení“ ani nedošlo.

Například platí, že takový majetek není předmětem dědického řízení, neboť v okamžiku smrti již nepatří zůstaviteli a „žije si svým životem“ (dokonce lze svěřenský fond v těchto případech založit právě tak, že vznikne přesně v okamžiku smrti zřizovatele fondu – zůstavitele). Tak lze elegantně a s plným respektováním vůle zůstavitele naložit s majetkem zcela odlišně od obecných principů dědického řízení a eliminovat například nároky neopomenutelných dědiců, u nichž formálně nedošlo k vydědění, respektive existovala by zde obava, že by právní jednání zůstavitele směřující k jejich vydědění mohlo být napadeno.

Dalším důsledkem oddělení formálního a ekonomického vlastnictví je skutečnost, že až na specifické výjimky není možné takový majetek exekučně ani jinak zabavit. Nepatří totiž formálně jeho uživateli, protože je „věcí ničí“ a jako takový z principu nemůže být zpeněžen na úhradu dluhu třetí osoby (byť by se jednalo o uživatele – ekonomického vlastníka věci).

I nadále však fungují obecné právní předpisy, které chrání společnost, ale i dotčené jednotlivce před možným „nekalým jednáním“ při založení svěřenského fondu. Těmi jsou nejen občanský zákoník umožňující napadení samotného vyčlenění majetku do fondu v případě, že tento krok byl činěn s úmyslem zkrátit vymahatelné pohledávky věřitelů, ale například i trestní zákon či příslušná legislativa na ochranu před praním špinavých peněz, kterou se musí řídit nejen banky, ale i advokáti či notáři zúčastnění při zakládání fondů.

Možnosti investování

Svěřenský fond je možné využít i k podnikání, respektive investování. V případě investičního fondu rozlišujeme dvě varianty. Investiční svěřenský fond založený a existující pouze podle pravidel v občanském zákoníku může spravovat výhradně fyzická osoba (profesionál či amatér). Existence takového fondu a hospodaření s jeho majetkem nepodléhá prakticky žádné veřejnoprávní kontrole, neboť tento typ fondu je založen na čistě soukromoprávní zásadě plné svobody při nakládání s vlastním majetkem včetně všech spojených právních a ekonomických rizik.

»Kouzlo svěřenských fondů spočívá především v unikátní koncepci oddělení formálního vlastnictví, které zaniká, a ekonomického vlastnictví, tedy práva majetek užívat.«

Druhou možností je svěřenský fond ve formě investičního fondu, na který dopadá právní úprava zákona o investičních společnostech a investičních fondech, včetně regulace a dozoru České národní banky. Výhody obou variant je možné spatřovat především ve vysoké míře flexibility právní úpravy zakladatelského dokumentu – statutu. V obou variantách lze totiž uvažovat v principu o jakémkoli druhu investice, a to například do cenných papírů, komodit, nemovitostí, finančních derivátů a podobně. Rovněž i podmínky pro výplatu výnosů investičních svěřenských fondů jsou plně v rukou zakladatele, který může pravidla definovat ve statutu fondu „na míru“.

Nerovné zdanění

Nevýhody představují jednak prozatím neodzkoušené funkcionality svěřenských fondů (v praxi to znamená neexistenci soudní judikatury, absenci stabilních a predikovatelných postupů příslušných úřadů, bank a podobně), jednak nerovné zdanění výnosů fondů. První varianta fondu znamená bez výjimky standardní daň z příjmu právnických osob ve výši 19 procent (pro účely zákona o dani z příjmu je svěřenský fond právnickou osobou). Druhá varianta ale, pokud je zřízena jako takzvaný základní fond (fondy, jejichž akcie nebo podílové listy jsou přijaté k obchodování na evropských burzách, otevřené podílové fondy a investiční fondy investující minimálně 90 procent svého majetku do investičních cenných papírů, nástrojů peněžního trhu a jiných finančních instrumentů), může znamenat výrazně nižší míru zdanění, konkrétně jde o zvláštní sazbu daně ve výši pět procent.

Česká daňová legislativa bohužel není k investičním svěřenským fondům příliš vstřícná, a tak v drtivé většině případů platí, že za stávající právní úpravy není možné používat svěřenské fondy jakéhokoli typu jako nástroj efektivní daňové optimalizace.

Investiční svěřenský fond může být zejména ve své první zmíněné variantě kombinován s dalšími typy svěřenských fondů („family trusty“, „protection trusty“) s využitím všech zmíněných pozitivních aspektů, jako je unikátní ochrana a integrace klíčových rodinných majetkových hodnot. České investiční svěřenské fondy nejsou ve světovém měřítku žádným unikátem. Například ve Velké Británii jde o takzvaný unit trust. Ve Spojených státech lze v této souvislosti zmínit mutual trusts, respektive jejich jakousi podskupinu unit investment trusts. A konečně v Kanadě, jejíž právní úprava v oblasti trustů/svěřenských fondů, je nám nejbližší, existují opět takzvané unit trusts se zajímavým daňovým zvýhodněním.

Autor je advokát, partner advokátní kanceláře Schaffer & Partner Legal